İSTANBUL UNIVERSITY PRESS

Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi
Journal of Penal Law and Criminology

Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi
Journal of Penal Law and Criminology,
JPLC 2025, 13 (2): 523–543

https://doi.org/10.26650/JPLC2025-1761303
Başvuru | Submitted 09.08.2025
Revizyon Talebi | Revision Requested 11.11.2025
Son Revizyon | Last Revision Received 12.11.2025
Kabul | Accepted 19.11.2025

Araştırma Makalesi | Research Article

Açık Erişim | Open Access

Çocuk Suçluluğu, Aile Yapısı ve Öz Kontrol İlişkisinin Toplumsal Analizi

An Analysis of the Relationship between Family Structure and Self-Control in terms of Juvenile Delinquency

Aykut Çalışkan [1]

[1] Dokuz Eylül Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, Genel Sosyoloji ve Metodoloji Anabilim Dalı, İzmir, Türkiye

Öz

Ana akım kriminolojik literatürde yer alan kontrol teorileri, zamanla suçlu davranışın güçlü bir öngörücüsü olarak öz kontrol eksikliğine ve aralarındaki olası ilişkiye odaklandı. Ancak toplumsal açıdan aile yapısında görülen değişimlerin bu ilişkisellik nezdindeki aracı rolü ve Türkiye örneğindeki yansıması bu zamana kadar test edilmedi. Bu makale, çocuk suçluluğunun nomolojik bir belirleyicisi olarak tartışılagelen öz kontrol olgusu ile aile yapısının ilişkisel rolünü sosyo-mekansal düzlemde tartışmaya açmaktadır. Aile kurumu esas alındığında bu yazının kontrol teorisi temel alınarak gerekçelendirilmesinde ise bazı teorik varsayımlar dikkate alındı. Bu varsayımlar arasında başta aile ve toplumsal kurumların sosyalizasyon aracı olarak değerlendirilmesinden öte ailenin toplumsal ve duygusal destek özelliği ile insan doğasına içsel ve dışsal açıdan etki eden yönleri yer almakta, sapmanın diyalektiği olarak toplumsal uyumun sosyal dinamiklerle etkileşim gösteren bağlamlarına ise vurgu yapılmaktadır. Bu amaçla aile yapısı, çocuk suçluluğu ile öz kontrol olgusunun kategorik varyasyonları teorik sayıltılar dikkate alınarak bir dizi öngörücü değişken eşliğinde hem ölçülebilir hale getirildi hem de Türkiye İstatistik Kurumu ve Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumundan elde edilen kurumsal veriler dikkate alınarak toplumsal gerçekliği araştırıldı. Böylelikle aracı bir değişken olarak aile olgusunun rolünün incelenmesi için ikincil veri analizine dayalı nicel bir araştırma yöntemi benimsendi. Birim zamanda gerçekleşen olay sayıları esas alınarak tabakalı düzlemde inşa edilen ordinal lojistik regresyon analizine göre beklenildiği gibi çocuk suçluluğu ve öz kontrol bileşenleri arasında bireysel özellik boyutunda bir ilişkiye rastlanıldı. Ancak aile yapısı değişkeninin kontrol edilmesi durumunda düşük aile yoğunluğu hariç olmak üzere öz kontrol olgusu ve çocuk suçluluğu arasındaki ilişkinin birliktelik gösterdiği ve düşük aile yoğunluğunun olduğu sosyo-mekansal alanlarda çocuk suçluluğunun sadece öz kontrol olgusuna bağlı olmadığı tespit edildi. Araştırmanın bulguları çocuk suçluluğunun önlenmesinde yalnızca aile kurumunun yer aldığı toplumsal yapıyı güçlendirmeyi değil, aynı zamanda aile yapısının önemi nedeniyle aileye ve çocukluk evresinin gelişimsel süreçlerine içkin toplumsal ve duygusal destek aşamalarını anlamanın ceza adaleti politikaları açısından önemine işaret etmekle kalmıyor, sosyo-mekansal gerçekliği yapılandıran aile olgusundaki yapısal değişimin çocuk suçluluğu ve öz kontrol değişkenleri arasındaki aracı rolüne dikkat çekiyor.

Abstract

Mainstream criminological literature has focused on the lack of self-control as a strong predictor of criminal behavior, examining the relationship between self-control and criminal behavior. However, the mediating role of changes in family structure from a social perspective in relationality, and how this is reflected in the Turkish example, has not yet been tested. This article explores the relationship between self-control, a nomological determinant of juvenile delinquency, and family structure at a socio-spatial level. Several theoretical assumptions were considered when justifying this article based on control theory, given the family institution. These assumptions include considering family and social institutions as tools for socialization, the social and emotional support qualities of the family, and the internal and external impacts on human nature. Furthermore, the interaction between social adaptation

Atıf | Citation: Çalışkan, A. (2025). Çocuk Suçluluğu, Aile Yapısı ve Öz Kontrol İlişkisinin Toplumsal Analizi. *Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi–Journal of Penal Law and Criminology*, *13*(2), 523-543. https://doi.org/10.26650/JPLC2025-1761303

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

© 2025. Çalışkan, A.

Sorumlu Yazar | Corresponding author: Aykut Çalışkan aykut.caliskan@deu.edu.tr

and social dynamics, as a dialectic of deviation, is emphasized. For this aim, a series of predictor variables were used to measure categorical variations in family structure, juvenile delinquency, and self-control, taking theoretical assumptions into account. Their social reality was then explored through institutional data provided by the Turkish Statistical Institute and the Scientific and Technological Research Council of Türkiye. Thus, a quantitative research method based on the analysis of secondary data was adopted to examine the role of the family structure as a mediating variable. Ordinal logistic regression analysis, based on a stratified level according to the number of events occurring per unit of time, revealed the expected relationship between juvenile delinquency and self-control components at the individual trait level. However, when the family structure variable was considered, the relationship between self-control and juvenile delinquency was generally associated, except in areas of low family density. This suggests that juvenile delinquency was not solely related to self-control in socio-spatial areas with low family density. The findings of this article emphasize the importance of strengthening the social structure in which the family institution operates to prevent juvenile delinquency. They also highlight the importance of understanding the social and emotional support systems within families and the developmental processes of childhood, given the significance of family structure for criminal justice policies. Furthermore, they draw attention to the significant role of the family structure variable in shaping socio-spatial reality in relation to juvenile delinquency and self-control.

Anahtar Kelimeler Aile · Çocuk · Suçluluk · Kontrol Teorisi · Toplumsal Destek

Keywords Family · Child · Delinquency · Control Theory · Social Support

Extended Summary

As with the rest of the world, juvenile delinquency is a social problem that affects children's development and is subjectively experienced through stigmatization, disadvantage, and deprivation. The year 2025 was declared the *"The Year of the Family"* in Türkiye, and *"The Vision Document and Action Plan for the Protection and Strengthening of the Family"* was published with the aim of protecting and strengthening the family. This document emphasized the need for analyses of domestic violence and crimes against family order. In this context, juvenile delinquency, which affects families and society, is a significant social issue that is also examined within the context of the family.

Research into juvenile delinquency has a long history, primarily focusing on the family but also considering a range of other variables, such as poverty, parental discipline, educational institutions, and peer relationships. Furthermore, the family's role in guiding individuals, child-rearing processes, and home conditions also influences juvenile delinquency (İçli, 2009, p. 28). Consequently, even though the family's role as a cause of delinquency is one of the most frequently researched themes, no dominant theoretical framework has emerged in the literature to explain delinquency. Control theory, however, has attracted attention as a major approach in criminology (Le Blanc et al., 1998, p. 63).

In Türkiye, scientific studies on the causes of juvenile delinquency and detailed, family-based research have provided significant information, resulting in a substantial accumulation of knowledge in this area. However, the present paper's attempt to explain juvenile delinquency, specifically about the concept of self-control, should not be viewed as merely a verifiable assessment of the general theory of crime. On the contrary, despite its inherent limitations, it should be considered both a dynamic field of inquiry within the triangle of child, family, and delinquency and a debated phenomenon with many components. During the analytical planning phase of this paper, self-control was considered an explanatory factor related to juvenile delinquency based on control theory, and the mediating role of family structure between juvenile delinquency and self-control was investigated. As the present article explores the mediating role of family structure in relation to self-control and juvenile delinquency, based on socio-spatial reality, the international comparative model of Vazsonyi et al. (2021) was utilized to translate the themes of delinquency and family into measurable concept sets. Figure 1 presents the network pattern for the model and variable sets.

In this study, two null hypotheses based on theoretical assumptions were determined:

1. $H_{0,1}$: The self-control variable and juvenile delinquency do not contain any relationship.
2. $H_{0,2}$: The family structure variable does not have a mediating role between self-control and juvenile delinquency.

Evidence from institutional data provided by the Turkish Statistical Institute and the Scientific and Technological Research Council of Türkiye confirmed the relationship between self-control and rates of juvenile delinquency. The primary finding of this study is that the self-control component influencing high juvenile delinquency is associated

with individual characteristics, including socioeconomic status and trauma sub-dynamics. These results are consistent with the views of Vazsonyi et al. (2015, 2021) and Willems et al. (2019), who demonstrated the importance of self-control in relation to juvenile delinquency. The second finding is that self-control and delinquency rates do not co-vary depending on individual characteristics in socio-spatial areas with low family density. Previous research has also emphasized the indirect nature of the relationship between low parental self-control and juvenile delinquency, as well as the importance of the family environment (Meldrum et al., 2015; Farrington et al., 2009; Thornberry et al., 2003).

The findings of this study suggest alternative approaches to future research into effective interventions for juvenile delinquency. The decreasing trend in family structure has a statistically significant impact on the relationship between self-control and juvenile delinquency in Türkiye. This social reality, as reflected in Türkiye's socio-spatial context, acknowledges the important role of the family in providing social and emotional support to prevent criminal behavior, particularly juvenile delinquency. It also emphasizes the need to address the ongoing structural transformation of the family institution from a preventive perspective using criminal justice statistics.

Giriş

Bu yazının analitik planlamasının yapıldığı ve kaleme alındığı süreç Türkiye'de 2025 yılının *"Aile Yılı"*[1] olarak ilan edilmesiyle kesişim gösteriyordu ve hemen hemen aynı zamana denk geliyordu. Aile; toplumsal değerlerin ve dinamiklerin keşfedildiği, içselleştirildiği ve öğrenildiği sosyal etkileşim süreçlerinin merkezi çarklarından biridir. Toplumsal yaşamın devamlılığı açısından aile kurumunun bahse konu işlevlerin edimindeki merkezi rolü ise tartışmasız sosyal bir realitedir. Söz konusu postulat[2] aileyi temel alan çerçevelerin incelenmesinde önemli bir başvuru kaynağı olarak kabul edilir ve bu yazı ailenin söz konusu işlevlerini göz önünde bulundurarak aile ve çocuk suçluluğu kavramlarını merkeze alıyor.

David J. Farrington (2010, s. 203) insanlara çocuk suçluluğunun nedenleri sorulduğunda çocuk yetiştirme yöntemlerindeki sorunları, disiplin ve toplumsal kontrol süreçlerini ifade edeceklerini söyler. Öyle ki bir gazetede[3] yer alan anket sonuçlarının da ifade ettiği çalışmasında çocuk suçluluğun nedenleri arasında ebeveynlerinin disiplin eksikliği, yoksulluk, eğitim kurumlarındaki toplumsal denetim, televizyon üzerinden şiddete tanıklık etme, madde ve alkol kullanımı gibi faktörlerin öne çıkarıldığını vurgular. Halbuki akademik araştırmalarda suçluluğun önlenmesi açısından ebeveyn denetimi yerine destekleyici ailenin ve toplumsal desteğin rolü onaylanmaktadır (Farrington, 2010, s. 203).

Bu bağlamda ailenin kişiyi yönlendiren ilk kurum olması, çocuk yetiştirme süreçleri ile kişinin yaşadığı evin koşullarıyla ilişkili yönleri çocuk suçluluğu çalışmalarını etkilemiştir (İçli, 2009, s. 28). Dahası çocukluk evresinde bireyler yaşamlarını çoğunlukla anti-sosyal nitelikteki dürtülerle ve doyum sağlayarak yönlendirir (Yavuzer, 1982, s. 19). Ailede sosyal etkileşimin beklenen düzeyde olmaması veya yetersiz olması ya da aile bütünlüğünün olumsuz yönde etkilenmesi çocuğun sosyalleşme süreçlerini etkileyerek suçluluğa neden olabilmektedir (Acar, 2015, s. 652; Ereş, 2009, s. 94). Çoban (2015, s. 797) çocuklar için risk faktörlerini derlediği çalışmasında sadece çocuk suçluluğu açısından değil aynı zamanda yoksulluk, madde bağımlılığı, sokakta yaşama, düzensiz aile ilişkileri, göç, sokakta çalışma, ihmal ve istismar gibi çocukların sıkça karşılaştıkları sorunları incelemiş, ilgi ve denetim konusundaki yoğunlaşmaya dikkat çekmiştir.

[1] Türkiye Cumhuriyeti On İkinci Kalkınma Planı ve 2024 yılı mayıs ayında açıklanan "Ailenin Korunması ve Güçlendirilmesi Vizyon Belgesi ve Eylem Planı (2024-2028)" kapsamında 2025 yılı "Aile Yılı" olarak ilan edilmiştir. Bkz.: Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2025. Erişim Adresi: https://www.aileyili.gov.tr/kategoriler/aile-yili-hakkinda/

[2] Ailenin söz konusu işlevlerin edinilmesinde apaçık gerçekliği nedeniyle test edilmeye ihtiyaç duyulmayan bir önerme olduğunun altı çizilmektedir.

[3] Mail on Sunday, 1988.

Türkiye'de yakın tarihli değerlendirmeler ise çocuk suçluluğunun[4] geçmiş yıllara kıyasla artan bir trende sahip toplumsal bir problem olmasının yanı sıra çocukları gelişimsel açıdan etkileyen ve içerisinde damgalama, dezavantajlılık ve yoksunluğun da öznel açıdan deneyimlediği toplumsal bir problem olarak kabul edilmesi yönündedir. 2025 yılına kadar yıl bazında yapılan incelemelerde ulusal ölçekte ceza adaleti birimlerine getirilen çocuk sayılarındaki artış trendi[4] kurumsal açıklamalarda da rapor edilmiştir.

Bununla birlikte yaşam seyrinin önemli izleklerinden biri olarak çocukluk dönemini suçluluğa götüren yollar açısından sorgulamak ve yapısal etkenlere ilişkin içgörüler elde etmek kendi içerisinde karmaşık bir ağ ve model yapısına sahiptir. Özellikle aile kurumu özelinde suça sürüklenme olgusunu incelemek ve toplumsal yapı bileşenleri açısından değişimsel durumunu anlamlandırmak sadece suçluluk olgusunun niteliksel ve niceliksel görüngülerini anlamak açısından değil aynı zamanda ailenin toplumsal ve ahlaki muhakeme becerilerinin gelişim ve aktarım kayışı olma işlevinden de kaynaklı olarak ilgili değerlendirmeleri çok boyutlu bir görünüme sürüklemektedir.

Bu açıdan ailedeki yapısal değişim temelli bir sorgulamada söz konusu bakış açısını —*çocuk suçluluğuna neden olan bireysel ve yapısal faktörler*— sadece iki değişkenden hareketle —*çocuk suçluluğu ve aile*— çözümlemenin olası olmadığını ifade ederek analitik planlama sürecinde aile kurumunun rolünü kriminolojik düzlemde kontrol teorisi ve pratik bir karşılığı olarak öz kontrol olgusu üzerinden öne çıkardığımı belirtmek isterim. Bu temellendirmeye ilişkin en belirgin gerekçe ise kriminolojik alan yazında gelinen teorik nokta —*Suç Genel Teorisi (General Theory of Crime), Gottfredson ve Hirschi, 1990*— üzerinden ele alınmakta ve de tartışılmaktadır. Bahse konu açıklamanın teorik gerekçeleri sıralandıktan sonra makalede temel problem cümlesi olarak *"Türkiye'de kentsel düzlemde aile yapısı toplumsal bir problem olarak çocuk suçluluğunu nasıl etkiliyor?"* sorusuna cevap aranmaktadır ve kuramsal sayıltılar eşliğinde aracı bir değişken olarak aile yapısının öz kontrol ve çocuk suçluluğu açısından önem düzeyi sorgulanmaktadır.

Özetle mevcut makale üç bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde çocuk ve suçluluk temelinde teorik geçmiş, periferisi ve açıklayıcı değişken seti olarak neden suç genel teorisine başvurulduğu aktarılmakta, ardından aile ve çocuk suçluluğunun önem düzeyini analitik açıdan sorgulamak için geliştirilen metodoloji açıklanmakta ve çözümlenmektedir. Devamında analiz sonuçlarıyla birlikte çocuk suçluluğuna ilişkin Türkiye'deki içgörüler tartışılarak toplumsal öneriler ele alınmaktadır.

I. Kuramsal Bir Bakış

A. Sosyal Kontrol Kavramının Epistemik İnşası: Neden *"Toplumsal Uyum"*?

Çocuk suçluluğunu ele alan yaklaşımların teorik geçmişi ve tarihsel arka planı oldukça kapsamlıdır. Tarihsel ve etiyolojik açıdan ele alındığında erken Yunan ve Roma dönemlerinden itibaren çocuk suçluluğunun nedenleri incelenmiş (Thompson ve Morris, 2016); biyolojik teoriden klasik teoriye, psikolojik teorilerden özellikle çevresel rolün önemini sorgulayan sosyolojik teorilere kadar anomi, gerilim, sosyal öğrenme, sosyal ve öz kontrol, damgalama teorileri bağlamında bireysel ve/ya toplumsal açıdan çocuk suçluluğunu test etmek üzere çeşitli önerme setleri oluşturulmuştur (Thompson ve Morris, 2016, s. 41-53). Ancak yirminci yüzyılın başından itibaren suçluluğun nedeni olarak aile en çok araştırılan temalardan biri olmasına rağmen alan yazınını domine eden teorik bir çerçeve ortaya çıkmamış, kriminoloji alanında kontrol teorisi majör bir yaklaşım olarak dikkatleri çekmiştir (Le Blanc vd., 1998, s. 63).

[4] Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından sunulan çocuk istatistiklerinde suça sürüklenme nedeniyle güvenlik birimlerine getirilen çocukların sayısı yaklaşık olarak beş yıl içerisinde 168 binden 2023 yılı itibariyle 178 bin seviyelerine doğru değişim gösterdiği belirtilmiştir. Ayrıntılı inceleme için bkz: TÜİK, 2025.

Kontrol teorisini suçluluğa yönelik açıklama sunan diğer yaklaşımlardan farklı kılan ve ayıran özelliği ise hem suçun nedenlerine yönelik geleneksel düşünme biçimlerine meydan okuması hem de Hobbes (1651), Durkheim (1897) ve Freud (1927)'dan hareketle yeni bir fikir olmamakla birlikte ironik bir biçimde sapmayı normal kabul ederek toplumsal uyumu inceleme nesnesi haline getirmesidir (Burke, 2018, s. 246). Bu bağlamda Travis Hirschi'nin 1969 yılında yayımlanan *"Causes of Delinquency"* isimli popüler eseri ana akım kriminolojik literatürde yer alan temel yaklaşımların —gerilim teorisi, kültürel sapma teorisi— sadece bir hesaplaşmasına girişmemekte aynı zamanda aşağıda sıralanan maddeler uyarınca bazı varsayımlara dayanan değerlendirmeler de içermektedir:

- Suçun nedenlerini açıklamak için güçlü bir motivasyona gerek olmadığı,
- Gerilim teorisinin öne çıkardığı *"ahlaki insan"* temellendirmesini ahlakın değişken olduğu görüşüyle değiştirmesi ve bireylerin bazılarının ahlaki kaygılarla sınırlandırılırken diğerlerinin nispeten bu durumdan bağımsız olduğunun vurgulaması,
- Bireylerin başkalarının çıkarlarını kendi çıkarlarının önüne koymaya meyilli olmaması ancak toplumsal düzende kabul görmek ve başarılı olmak için bunu gerçekleştirebileceklerine yönelik tespitler, kontrol teorisini kriminolojik alan yazınında diğer yaklaşımlardan ayıran bağlamları ortaya çıkarır (Costello ve Laub, 2020, s. 23).

Cullen ve Agnew (1999, s. 161) suçun sosyolojik açıklamasında; ayırıcı birliktelikler/öğrenme teorisi (Sutherland, 1947), anomi/gerilim teorisi (Durkheim, 1893, 1897; Merton, 1938) ve kontrol teorisinin (Shaw ve McKay, 1942; Reiss, 1951; Reckless, 1961; Hirschi, 1969; Gottfredson ve Hirschi, 1990) merkezi rolüne dikkat çektiği gibi diğer yaklaşımların bu üç temel perspektife ya kavramsal tanımlama ya da meydan okuma noktasından ele alınabileceğini vurgular. Ayrıca kontrol teorileri üzerine eğilimin ya içsel farklılıkları içeren vicdan temeli ya da dışsal farklılıkları içeren ve özellikle birincil grup olarak ebeveyn tepkileri üzerinden ayırt edilebilirliğine temas eder (Cullen ve Agnew, 1999, s. 161). Dolayısıyla kontrol teorisi ahlaki ve olumlu açıdan sosyalleşmiş birey savını rafa kaldırması nedeniyle motive olmuş suçlu kavramını açıklamak için *"göreceli yoksunluk", "engellenmiş fırsatlar", "yabancılaşma"* veya *"statü hayal kırıklığı"* açıklamalarına bağlı değildir (Burke, 2018, s. 246).

Suçların olası nedenleri ile toplumsal olguların yapısal özellikleri ve süreçteki değişimini araştıran geleneksel kriminolojik yaklaşımların aksine kontrol teorileri bireyi kısıtlayan güçlerin eksik ya da zayıf olmasını *"Control Theories*[5]*"* (Reiss, 1951; Nye, 1958; Reckless, 1961; Hirschi, 1969; Gottfredson ve Hirschi, 1990) ele alan bir çerçeveye sahiptir. Bunun yanında Chicago Ekolünün makro düzeydeki ekolojik yaklaşımı da Shaw ve McKay (1931) tarafından erken yaş evrelerinde suça neden olan temel değişkenin ara bölgeleri karakterize eden toplumsal düzensizlik kavramıyla dile getirilir ve geçiş bölgelerinin daha yüksek düzeyde yerleşim hareketliliği, etnik heterojenlik ve daha düşük sosyoekonomik statü ile karakterize olmasından dolayı önsel bir çalışma izlenimini ortaya koyar (Ashley, 2023, s. 195-6).

Böylelikle çocuk suçluluğu araştırmalarında sosyal kontrolün ve sosyal bağın önemi öne çıkarılır (Raturi ve Rastogi, 2022, s. 7448). Erken dönem araştırmaları, örneğin Nye'in çalışması (1958, s. 4) çocuk suçluluğunu olumlu öğrenmeye yönelik motivasyon ve eksik sosyal kontrolün bileşiminden kaynaklı olarak ele alır. Diğer bir sosyal kontrol teorisyeni Reckless ise sınırlama teorisi *"containment theory"* altında itici ve çekici faktörlerle bakış açısını dış ve özellikle iç kontrol mekanizmalarına yönlendirir (Reckless, 1961: 42). Travis Hirschi'nin (1969) bakış açısına göre insanların neden suç faaliyetlerine karıştıklarından ziyade sorulması gereken temel ve önemli soru insanların neden suçlu davranışta bulunmayacağıdır (Ashley, 2023, s. 243).

[5]Kontrol teorileri başlığı altında ana akım kriminolojik literatürde önemli düzeyde önerme seti içeren diğer bütünleşik yaklaşımlar için bkz: Siegel, 2010; Cullen ve Agnew, 1999.

Hirschi, (1969) saldırganlık ve dürtüselliğin doğamızın bir parçası olduğunu, açıklanması gereken sorunun neden insanların suçlu davranışta bulunmadıkları bilgisinin olduğunu ve asıl verilmesi gereken cevabın ise bu davranışın sosyal bağlarımız tarafından kontrol edilip düzenlendiği üzerine yoğunlaşmıştır. Bu noktada suç ve diğer sapkın davranışlar bireylerin toplumla bağların zayıf ya da eksik olması durumunda ortaya çıkmaktadır (Hirschi, 1969, s. 16). Hirschi (1969) sosyal bağları *"social bond"* birbirinden bağımsız, birbirlerine karşı göreli ağırlığı benzer şekilde olan ancak birbirleriyle ilişkili dört unsur üzerinden temellendirmiştir. Bu değişkenleri bağlanma *"attachment"*, bağlılık *"commitment"*, katılım *"involvement"* ve inanç *"belief"* olarak sıralamıştır. Hirschi, bu bileşenler arasında aile nezdinde bağlanmanın güçlü rolüne değinirken, ebeveynlerin psikolojik olarak yokluğunun suça sürüklenme sürecindeki öneminden bahsetmiştir (Hirschi, 1969, s. 88). Dolayısıyla söz konusu sosyal bağ bileşenlerini aile, akran ve okulun üç temel alanında görmek mümkün olup, ebeveynlere güçlü şekilde bağlanmanın, eğitim hedefini tehlikeye atmamak için okula yönelmenin ve emsalleriyle sosyal davranışların suça başvurmayı sınırlayabileceği öngörülmüştür (Peterson, 2016, s. 1339-40). Bununla birlikte Hirschi (1969), kendisinden önce ileri sürülen iç kontrol kavramını eleştirmesine (Nye, 1958) rağmen, Gottfredson ile (1990) birlikte uzun bir süre sonra *"öz kontrol"* kavramını rasyonel aktör modeline dayandırarak açıklayıcı bir değişken olarak önermiştir (Burke, 2018, s. 255). Gottfredson ve Hirschi (1990) tüm suçları açıklama iddiasını gözeterek öz kontrol kavramına bağlı olarak yaklaşımlarını suç genel teorisi *"General Theory of Crime"* olarak isimlendirmiş, öz kontrole sahip olmanın toplumsal ilişkilerde sınırlandırıcı rolüne, öz kontrol eksikliğinin ise toplumsal kurumlara bağlanmaktan uzak durmadaki rolüne önem atfetmiştir (Gottfredson ve Hirschi, 1990, s. 168).

Gottfredson ve Hirschi (1990) tarafından zayıf ebeveyn kontrolü ile sonraki suç işleme arasında düşük öz kontrolün nedensel ilişkiye aracılık ettiğine yönelik değerlendirmeler ise birçok deneysel araştırmaya kaynaklık eden değişken setini ortaya koymuştur (Walters ve Mandracchia, 2017, s. 54). Yine, çocukların çok az davranışsal izleme alınması, ödül ve cezalar arasında uygunsuz bir dengenin sağlanması ve yaşamın erken dönemlerinde öz kontrolü azaltmasına dayalı etkisiz ebeveynliğin düşük öz kontrolün birincil belirleyicisi olarak öne çıkarıldığı anlaşılmıştır (Jackson vd., 2023, s. 4). Ayrıca Hirschi 1990 yılında Gottfredson ile önerdiği suç genel teorisini devam eden yıllarda (1995, s. 138-9) suçlu davranışı azaltmada etkin politikaların hem caydırıcılık hem de rehabilitasyon odaklı politikalar yanında aile istikrarına önem veren, çocuk yetiştirmenin etkinliğini iyileştiren ve aile içinde sosyalleşmeye öncelik oluşturan adımlardan geçtiğini vurgulamıştır.

Bunun yanında öz kontrol eksikliğine dayalı temellendirmeler çocuk suçluluğunda açıklayıcı faktörlerinin belirlenmesine yönelik araştırmaları da önemli ölçüde etkilemiştir. Takip eden yıllarda düşük öz kontrol; yaşam seyri açısından madde kullanımı, düşük akademik başarı, riskli cinsel davranış, kronik işsizlik ve suçlu davranışla ilişkilendirilen pek çok araştırmayı da etkilemiştir (Jones vd., 2022, s. 807). Örneğin Farrington (2015) tarafından ileri sürülen bütünleşik bir yaklaşım olarak bütünleşik bilişsel antisosyal potansiyel teorisine *"Integrated Cognitive Antisocial Potential Theory"* göre kötü çocuk yetiştirme, düşük aile geliri, okul başarısızlığı, suçlu ebeveynler veya akranlar ile yüksek dürtüsellik gibi açıklayıcı faktörlerin antisosyal davranışın gelişiminde etkileri vurgulanmıştır. Benzer şekilde Farrington'ın (2021) da yer aldığı ve uluslararası boylamsal verileri karşılaştırılan bir başka araştırmada çocukların suç işlemesinde açıklayıcı faktörler arasında yüksek dürtüsellik, dikkat eksikliği ve düşük okul başarısı gibi bireysel faktörlerin yanında çocuk yetiştirmeyle ilgili zayıf denetim, fiziksel disiplin ve ebeveyn çatışması ile sosyoekonomik faktörler arasında ise düşük aile geliri ve boşanmış ebeveynler yer almıştır (Zych vd., 2021, s. 308). Dolayısıyla tarihsel bir çözümleme ile ifade edilen yaklaşımlardan elde edilen çıkarımlar bireysel ve sosyoekonomik faktörlerin dışında özellikle aileyi temele alan sosyal faktörleri de ön plana çıkarmıştır.

B. Çocuk Suçluluğu Araştırmalarında Kuramsal Sınırlılıkların Mevcudiyetini Sorgulamak

Epistemolojik düzlemde söz konusu bağlamdan —*çocuk suçluluğuna neden olan bireysel ve yapısal faktörler*— yola çıkarak bilginin ediminde suçluluğa yönelik sosyal teorileri değerlendirmeliyiz. Ancak aile kurumuna yönelik beklentilerin içinde yaşadığımız dünyayı anlamlandırma süreçlerinden ve toplumsal yapıdan etkilendiğini kabul etmeliyiz. Bizatihi kendisi toplumsal olan sorunların, özellikle de suçluluğun, kaynağında aile kurumunun rolünü ve önemini sorgulamak için hem ilgili sorunsalın analitik bir düzlemde ele alınması hem de bu konuya yönelik sınırlılıkların açığa çıkarılması gerekmektedir.

İlk olarak toplumsal sorunların her biri kendi doğasında var olan etkenlerin sosyal içindeki görünümü ve dağılımına ilişkin değerlendirmelerden hareketle anlam kazanırken bunlar arasında yer alan suçluluk olgusu, diğer sosyal sorunlarda da olduğu gibi, sosyal problemlerin birbirleriyle ilişkili süreçlerinden de etkilenir. Bu hem bir sınırlılıktır hem de araştırmalar için açıklanması gereken bir boyuttur. Dolayısıyla dezavantajlılığın pek çok stresör faktörle ilişkili yapısı ve buna dair bilimsel kanıtların durumu, teori ile uygulama arasında da önemli boşluklar ortaya çıkarır (Piggott vd., 2024, s. 4).

İkinci olarak göreli olarak istikrar kazanan sosyal davranış kalıplarını, toplumsal yapı olarak tanımlarken (Macions, 2015, s. 25) bu durumun birlikteliği, karşıtlığı ve eleştirelliği içerisinde barındırması ise işlevsel ve diyalektik bir yapı inşa etmesi açısından tarihsel ve toplumsal bağlamda ölçülebilir boyutlara gereksinim duyar. Bu nedenle her bir sosyal sorun var olduğu toplumsal gerçeklikten hareketle toplumsal yapı unsurları içerisinde dikkatlice ele alınmalı, faktörel düzlemde veri temelli oransal değişim kalıpları keşfedilmeli ve değişimsel yönü de analiz edilmelidir. Üstelik sosyal sorunların kendi içerisinde tekdüzeliği barındırmayan değişimsel bir yöne sahip olması ise sosyal sorunların önem durumunu keşfetme arayışı açısından değişken bir yapı inşa eder. Bu nedenle aile, çocukluk ve suçluluk arasındaki örüntünün analiz edilmesinde veri temelli değerlendirmelerin sosyal gerçekliğin kesitsel yönünü incelediği göz önünde bulundurulmalıdır.

II. Mevcut Çalışma

Bu makale kentsel düzlemde aile yapısının toplumsal bir problem olarak çocuk suçluluğunu nasıl etkilediğini incelemek için suçlu davranışı açıklamak üzere ileri sürülen öz kontrol olgusunu dikkate almakta, aile yapısının çocuk suçluluğu ve öz kontrol değişkenleri arasındaki aracı rolünü sorgulamaktadır. Jones ve diğerleri (2023, s. 1256) ailede deneyimlenen potansiyel travmatik olayların da içerisinde yer aldığı olumsuz çocukluk deneyimlerinin, öz kontrol ve suça sürüklenme ile ilişkili olduğuna yönelik dikkate değer sayıda araştırma olmasına rağmen, bu değişkenlerin birlikte ilişkili olup olmadıklarının açıkça incelenmediğini belirtmiştir. Suçluluk araştırmalarında bireysel, kültürel ve toplumsal etkilerin ileri sürülmesi ve ilgili modellerin önerilmesine rağmen teorik varsayımların doğrulanabilirliğini değerlendirmek için veri kümesi eksikliği, uygun analitik araç kullanan ampirik çalışmaların sınırlılığı gibi nedenlerden dolayı araştırmaların kısıtları alan yazında önemle vurgulanmaktadır (Pratt ve Cullen, 2005; s. 373; Vazsonyi vd., 2021, s. 4).

Mevcut çalışmada veri analitiğine dayalı araştırma tasarımının nasıl inşa edileceğini aktarmadan önce araştırmanın özellikle ulusal alan yazındaki yerini de gerekçelendirmek ve çalışmaya dair bazı sınırlılıkları vurgulamak gerekiyor. Çocuk suçluluğu ile ilgili ilişkisel araştırmalar incelendiğinde hem tarihsel izlek hem de çocuğun gelişimsel süreci ile ilgili ailenin toplumsal kurum olma özelliğinden hareketle pek çok varyasyon ve özelliğinin çalışmalarda ele alındığı ve incelendiği görülür. Bu durum çocuk suçluluğu ile ilgili pek çok değişkenin varlığını ifade etmekle kalmaz ayrıca araştırmaların metodolojik tasarım süreçlerini de etkiler.

Ulusal alan yazındaki çalışmalarda aile ilgili çocuk suçluluğunun nedenleri bireysel ve toplumsal özellikler açısından ele alınmış; alt gelir grubu aileler, eğitim seviyesinin düşük olması, kötü barınma koşulları, kardeş sayısı, çocuğun mesleği, çocuğun eğitim durumu gibi faktörler (Hancı ve Ege, 1993; Kocadaş, 2007), aile

ve göç etme durumu (Erkan ve Erdoğdu, 2006; Avcı, 2008; Gönültaş ve Kelebek, 2017), ailenin parçalanması, aile çatışması, ailenin ihmali ve aile sapması (İçli, 2007; İçli, 2009), sosyal bağ teorisinin çocuk suçluluğunu açıklamadaki rolü (Özbay ve Özcan, 2006, 2008), sosyokültürel ve ekonomik özellikler (Ayan, 2011), benlik saygısı, ailelerinin suç davranışı, ailede şiddete ve istismara maruz kalma gibi özelliklerin (Uluğtekin, 1991; Özen vd., 2005; Ayan, 2007; Seyhan ve Zincir, 2009; İçli, 2016) genel itibariyle betimsel düzeyde önem durumları incelenmiştir (Günşen-İçli, 2009, s. 26-41; Öztürk-Çopur vd., 2015, s. 122; Şentürk-Dızman, 2023, s. 1156).

Türkiye'de çocuk suçluluğu ile ilgili incelemelerin ele alındığı çalışmalarda kesitsel yönden belirli tarih aralıkları üzerinden çocuk ceza adaleti istatistikleri ve değişken bazlı dağılımları da öne çıkarılmıştır. Bu noktada çocuk suçluluğu çalışmaları 1927 yılında Nafiz ile başlamış, ilerleyen süreçte Malik (1931), Taşkıran ve Ağaoğlu (1940), Boran (1941), Dönmezer (1943), İstanbul Üniversitesi Türk Kriminoloji Enstitüsü (1953), Ankara Üniversitesi Kriminoloji Enstitüsü (1954), Gölcüklü (1962) tarafından üretilen çalışmalar çocuk suçluluğu açısından bazı öncül araştırmalar[6] arasında dikkat çekmiştir.

Çocuk suçluluğuna yönelik çalışmalarda ailenin rolü, aile içi olumsuzluklar, ailenin yanında risk faktörü olarak değerlendirilen çeşitli değişkenlerin etkilerinin (Korkmaz ve Erden, 2010, s. 77-9) de incelendiği görülür. Örneğin Avcı (2008, s. 52-5) çocuk suçluluğunun nedenleriyle ilgili incelenmesinde hem yurt içi hem de yurt dışı araştırma sonuçlarını detaylı bir şekilde raporlamıştır. Aileyle ilgili temalar arasında; anne yoksunluğu, tek ebeveynli aile olma, parçalanmış aileden gelme, aile ilişkilerinin azlığı, ebeveyn çatışmasının varlığı, ebeveyn kontrolünün eksikliği, zayıf anne-baba gözetimi ya da takibi, yanlış veya sert ebeveyn disiplini, anne-babanın çocuğu reddi ve çocuğun faaliyetlerine düşük katılım gibi durumların anlamlı olduğunu belirtmiştir (Avcı, 2008, s. 52-5). Ayrıca çocukların suça sürüklenmesinde önleyici ve müdahale edici çalışmalar açısından aile aidiyeti ile yaşam doyumu arasındaki ilişki (Açıkel-Gülel ve Daşbaş, 2019, s. 966), ailenin maddi problemleri, kent kültürünün kırsaldan farklılığı ile kentlere uyum sağlamada yaşanılan zorluklar (Eren ve Demiray, 2019, s. 132), aile yapısının dönüşümünden kaynaklı olarak kültür ve değer aktarımı konusundaki beklentiler (Çelik ve Efe, 2018, s. 1429), saldırgan eğilimler ile aile ilişkilerini sağlıksız algılamada yaşanan sorunlar (Erkan ve Erdoğdu, 2006, s. 79), yaşam tarzı açısından deneyimlenen ya da karşılaşılan güçlükler veya mağduriyetlerin (Kızmaz ve Bilgin, 2010, s. 306) çocuk suçluluğuna etkisi de ilgili çalışmalar arasında yer almıştır.

Türkiye'de öz kontrol ile sapma arasındaki ilişki ise bir grup üniversite öğrencisi üzerinden test edilirken, düşük öz kontrol yüksekliğinin sapma yüksekliği ile ilişkili olduğu ve öz kontrolün sapkın davranışın nedeni olmadığı da belirtilmiştir. (Özbay, 2008, s. 72). Bununla birlikte sadece genel suç teorisi çerçevesinde değil aynı zamanda diğer yaklaşımlar esas alındığında da antisosyal davranışlarla ilişkili çocuk yetiştirme biçimi, parçalanmış aile, okullar ve disiplin süreçlerinin aile ile ilgili sosyal bağlamı, ergen ve aile ilişkilerini temel alan bazı değişkenlerin önem durumları da incelenmiştir (Özcan-Demir vd., 2005, s.83; Ulusoy, 2006, s.21; Ulusoy vd., 2005a, s. 61; 2005b, s. 367; Ünal ve Çukur, 2011, s. 560).

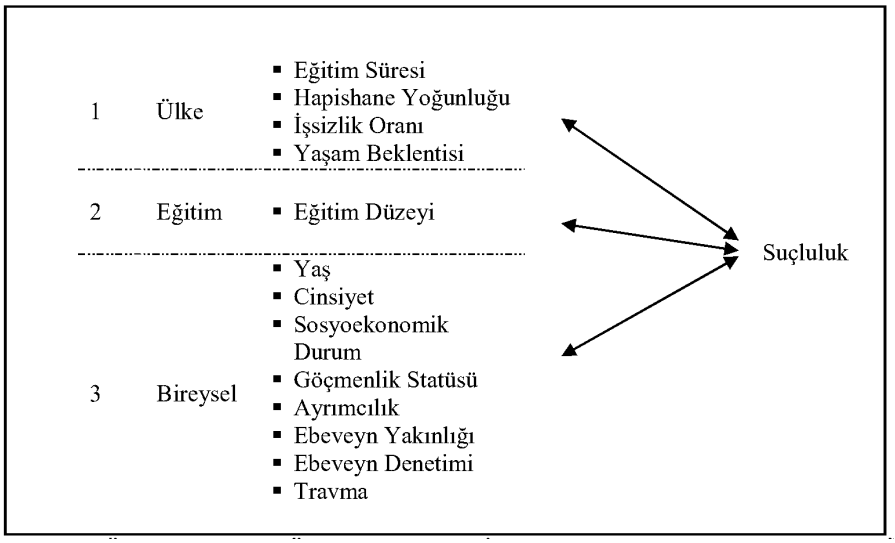
Bu doğrultuda ulusal yazında yapılan incelemelerin Farrington'ın (2010) da ifade ettiği gibi araştırmaların oldukça fazla değişken setini inceleme nesnesi haline getirdikleri ve çocuk suçluluğunu pek çok bileşen ve yaklaşım üzerinden nedensel düzlemde ele aldıkları görülür. Bu çalışmanın öz kontrol olgusu özelinde çocuk suçluluğunu ele alma iddiası ise sadece kuramsal çerçevenin doğrulanabilir bir değerlendirmesi olarak görülmemelidir aksine içerisinde taşıdığı sınırlılıklara rağmen çocuk, aile ve suçluluk üçgeninde hem dinamik bir sorgulama alanı olarak değerlendirilmeli hem de doğası gereği pek çok bileşenle birlikte tartışılagelen bir olgu olarak görülmelidir.

[6] Kapsamlı bir inceleme için bkz: Bal, 2013, s. 145-208; Avcı, 2008, s. 54-5; Topçuoğlu, 2014, s. 222-3; Özbay ve Özcan, 2006, s. 714; İçli, 2009, s. 32-6.

Bu çalışmada ise sosyo-mekansal gerçeklikten hareketle öz kontrol ve çocuk suçluluğu arasında aile yapısının aracı rolü sorgulandığı için suçluluk ve aile temalarının ölçülebilir kavram setlerine dönüştürülmesinde Vazsonyi ve arkadaşlarının uluslararası karşılaştırmalı modelinden (2021) yararlanılmıştır. Vazsonyi ve diğerlerinin (2021, s. 2) üç farklı seviyede yirmi sekiz farklı kültürden ebeveynlik davranışlarının düşük öz kontrolle ne ölçüde ilişkili olduğuna yönelik inceledikleri modeli temel alarak, ailenin çocuk suçluluğu ve öz kontrol olguları arasındaki aracı rolünü incelenmiştir. Çocuk suçluluğu açısından Şekil 1'de öz kontrol olgusuna ilişkin kavram haritası sunulmuştur.

Şekil 1

Düşük Öz Kontrolün Öngörücülerine İlişkin Suçluluğu Etkileyen Ağ Örüntüsü (Vazsonyi vd., 2021, s. 2)

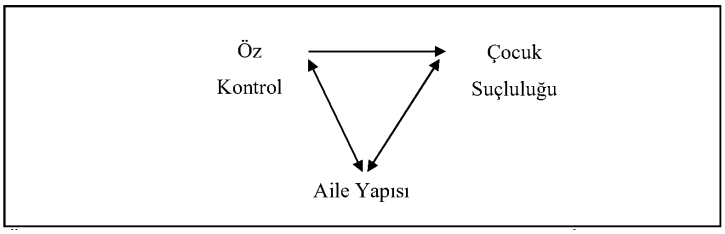

Şekil 1'de ifade edilen değişken setleri Vazsonyi ve arkadaşları (2021) tarafından ülke, eğitim ve bireysel özellikler ile öz kontrol değişkeni temel alınarak suçluluk değişkeni arasında ilişkilendirilir. Belirtilen değişkenlerin mevcut çalışmada ölçülebilir hale getirilmesinde kesitsel düzlemde veri toplama araçları üzerinden saha araştırması yapmak yerine ölçme aracının kültürel unsurları dolayısıyla bu araştırma sınırlılığını aşmak için ulusal ölçekte ve kurumsal düzeyde sunulan ikincil veriler esas alındı. Bu duruma bir başka gerekçe ise söz konusu değişkenlerin ölçeklendirilmesinde birim zamanda gerçekleşen olay sayıları esas alınarak orantısal (*ratio*) bir ölçüme başvurulması gösterilebilir.

Bu bağlamda mevcut çalışmanın analitik tasarımının oluşturulmasında üç kısıtın varlığı da belirtilmelidir. İlki, Şekil 2'de gösterildiği gibi aile değişkeninin aracı rolünü sorgulamak için öz kontrol ve çocuk suçluluğu değişkenleri arasında Şekil 1'de ifade edilen model temel alınmakta ancak veri setine dayalı zamansal değişim örüntüsü sınırlı veri nedeniyle dönemsel etkilere göre resmedilememektedir. Bu durum kesitsel içerikli bir araştırma deseninin tercih edilmesiyle de benzer bir gerekçe sunar.

Şekil 2

Öz Kontrol, Aile ve Sosyal-Kontrol Değişkenleri Arasındaki İlişki Ağı

İkincisi, araştırma sorunsalının analitik boyutu değişken setleri arasındaki olası ilişkileri istatistiksel açıdan anlamlandırmak üzere yapılandırıldığından Şekil 1'de ifade edilen statik boyutlar Türkiye özelinde kentsel gerçeklik üzerinden incelenmekte ancak mikro ölçekli yerleşim yerlerine indirgenememektedir.

Üçüncüsü öz kontrol değişkeninin ölçülmesine yönelik açıklamaların yaklaşık %60'ının kalıtsal bilgilere dayandığı ve sosyalleşme ile paylaşılmayan çevresel etkilerin ise yaklaşık %40'lık bir değişimi içermesinden dolayı (Vazsonyi vd., 2015; Willems vd., 2019; Vazsonyi vd., 2021) öz kontrol ölçümlerinin kendi içerisinde de bir sınırlılığa sahip olduğu belirtilmelidir. Bu durum öz kontrol değişkeninin doğası gereği pek çok parametreyi içerisinde barındıran bir özelliği sahip olmasından kaynaklanmaktadır.

III. Veri ve Metodoloji

Araştırmanın temel sorunsalı *"Türkiye'de kentsel düzlemde aile yapısı toplumsal bir problem olarak çocuk suçluluğunu nasıl etkiliyor?"* sorusuna cevap aramaktadır. Ancak çocuk suçluluğu, nomolojik belirleyicisi olarak öz kontrol olgusu ve aile yapısı değişken setlerinin nasıl ölçülebilir hale getirildiği sorusu da mevcut sorunsalı çözümlemek adına çalışmanın yanıt aradığı problemlerden biri olarak kabul edilmelidir. Şekil 1'de ifade edilen değişken setlerinin ölçülebilir hale getirilmesinde nicel ölçeklendirme türlerinden orantısal ölçeklendirmeye başvurulmuştur. Değişken setlerinin hem sembolleriyle hem de verilerin açık kaynak taraması sonucu elde edildiği kaynak bilgileriyle ifade edilmesi Tablo 1'de gösterilmiş, izlenen veri toplama adımları ve gerekçeleri açıklanmıştır.

Tablo 1

Değişken Setleri ve Sembolik Gösterimi

Değişken Türü	Değişken	Veri Kaynağı	Sembol
Aracı Değişken	Aile Yapısı	*	X_1
Bağımsız Değişken	Eğitim Süresi	*	X_{2_1}
	Hapishane Yoğunluğu	*	X_{2_2}
	İşsizlik Oranı	*	X_{2_3}
	Yaşam Beklentisi	*	X_{2_4}
	Eğitim Durumu	*	X_{2_5}
	Yaş	*	X_{2_6}
	Cinsiyet	*	X_{2_7}
	Sosyoekonomik Durum	*	X_{2_8}
	Göçmenlik Statüsü	*	X_{2_9}
	Ayrımcılık	*	$X_{2_{10}}$
	Ebeveyn Yakınlığı	*	$X_{2_{11}}$
	Ebeveyn Denetimi	*	$X_{2_{12}}$
	Travma	**	$X_{2_{13}}$
Bağımlı Değişken	Çocuk Suçluluğu	*	X_3

* Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), Konularına Göre İstatistik, 2025.

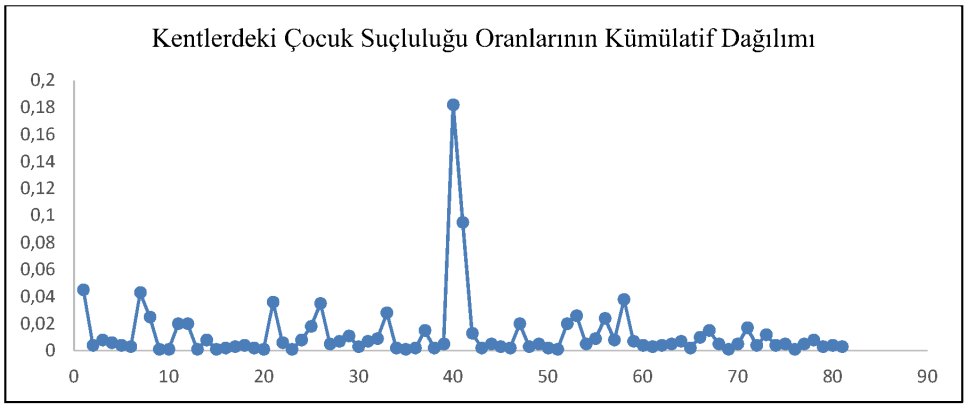
** 107K323 numaralı Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) Projesi, 2009.

Bu çerçevede aile, çocuk suçluluğu ve öz kontrol değişkenlerinin kavramsal tanımından yola çıkarak Şekil 1'de belirtilen değişken setleri Tablo 1'de ifade edilen açık kaynak taraması sonucu erişim sağlanan ve elde edilen veri setleri üzerinden düzenleme işlemine tabi tutulmuştur. Ancak aile ve çocuk suçluluğu değişkenlerinin ölçülmesinde kurumsal verilerin içeriği dikkate alınarak tek değişkenli ölçüm süzgeci oluşturulmasına rağmen çocuk suçluluğu için veri düzenleme süreci kategorik formasyona göre yeniden

düzenlenmiştir. Birincil kaynakta çocuk suçluluğu verileri suça sürüklenen çocuklar üzerinden kentlere göre suç sayıları dikkate alınarak hesaplanırken; 2020 yılı dışında veri çeşitliliğinin sınırlı olması ve suç işleme sayıları dikkate alınarak istatistiki tabloların paylaşılmasından dolayı bu sınırlılığı aşmak için oransal yayılım bilgisi dikkate alınarak kentlere göre çocuk suçluluğu oranları incelenmiş ve oranlara ilişkin yoğunluk bilgisi dikkate alınarak kategorik gruplara ayrılmıştır. Bağımlı değişken olarak çocuk suçluluğuna ilişkin oransal dağılım ayrıca Şekil 3'te sunulmuştur. Çocuk suçluluğu açısından İstanbul ve İzmir en yüksek orana sahip iller iken, Ardahan, Sinop, Gümüşhane gibi bazı iller ise en düşük çocuk suçluluğu oranına sahiptir.

Şekil 3

Bağımlı Değişkenin Kentlere Göre Yüzdesel Dağılımı[7]

Aile teması değişkeni için kentlere ve hanehalkı tiplerine göre oransal dağılım bilgisi paylaşıldığından bu değişken özelinde veriler detaylandırılmıştır. Dolayısıyla doğrudan kentlerde hanehalkı oranları yerine araştırma kapsamında kentlerdeki aile yoğunluğu değişimi kategorik bir düzlem üzerinden ifade edilmiştir. Bu noktada aile değişkeni için tek kişilik hane halkı bilgilerinin dağılımı analiz edilerek kentlerde tek kişilik haneler hariç hanehalkı yoğunluğunun belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu tespit aile temasını tam anlamıyla yansıtmayacağı iddia edilerek eleştirilebilir. Çünkü aile kurumu toplumsal düzlemde aile yoğunluğunun dışında toplumsal ve ahlaki değer ile muhakeme becerisi gibi ölçüm süreci daha karmaşık ve anlamsal içeriklere sahip olan ve normatif bileşenlerin de yer aldığı toplumsal bir kurum olma özelliğine sahiptir. Bu temellendirme ise hipotetik açıdan yanlışlanması oldukça zor bir önerme özelliğine sahiptir ve nitel ölçeklendirme açısından da pek çok farklı özelliği içerisinde barındır. Dolayısıyla aile temasının kentlere göre yapısal görünümü esas alınarak bahse konu değişkenin mevcut görünümünün elde edilmesi sağlanmıştır.

Ayrıca toplumsal düzlemde aile değişkenini referans alınarak kentsel dağılımı ölçmenin fonksiyonel bir işlevi de kentlere göre aile yoğunluğunu ifade edebilmektir. Bu öncül ise bir argüman olarak aile ve çocuk suçluluğu arasındaki ilişkinin belirleyici bir içerimi olan kentlere göre aile yayılımı bilgisine ise bağıl bir özellik sergilemektedir. Bu gerçeklikten hareketle aile değişkeni için nicel bir ölçümlemenin farkında olarak veri düzenleme işlemi gerçekleştirilmiştir. Bu açıdan kavramsal tanımların ifade edilmesinde aile teması hanehalkı özelliklerine göre bir incelemeyi içerirken tek kişilik haneler dışında yer alan aile yapılarının oransal dağılım bilgileri hesaplanarak aile değişkeninin yoğunluk durumlarına göre veriler ölçeklendirilmiştir.

Öz kontrol değişkenini ifade eden değişkenler arasında eğitim durumu, yaş, cinsiyet ve göçmenlik statüsü 2024 yılı verileri esas alınarak veri düzenleme işlemine tabi tutulmuş ve son şekli verilmiştir. Eğitim süresinin veri yayılımı ise 2011 yılının devamındaki geçmiş yılların 2025 yılına değerlendirmesini içermiş ve yıl bazlı ortalama eğitim süresi üzerinden kentlere göre düzenlenmiştir. Diğer değişkenlerden hapishane yoğunluğu güncel veri olarak 2020 yılı verilerini içerirken, işsizlik oranı 2023-2024 yılı verilerinin ortalamalarını, yaşam

[7] Yazar tarafından hazırlanmıştır.

beklentisi ise 2021-2023 yılı verilerinin Türkiye geneline göre kentlerin oransal dağılımını içermiştir. Sosyo-ekonomik durum değişkeni 2024 yılı satın alma gücü paritesi kullanılarak ikinci düzey bölgelere ve gelire göre yoksulluk oranları üzerinden hesaplanmış, ayrımcılık değişkeni ise 2024 yılında Türkiye genelinde son bir yıl içerisinde ebeveyn veya öğrencilerin eğitim kurumlarıyla iletişim süreçleriyle ilgili ayrımcılığa uğrama durumu oranı dikkate alınarak belirlenmiştir.

Ebeveyn yakınlığı değişkeni çocuk suçluluğu için 2024 yılında 0-17 yaş grubunda çocuk bulunan hanehalkı oranı temsil ederken, ebeveyn denetimi değişkeni ise 2024 yılında çekirdek ailesi bulunmayan birden fazla kişi ile tek kişilik hane halkının yaşadığı haneler dışında kalan diğer hane oranlarını yapısal yönden içermiştir. Son olarak travma değişkenine ilişkin kentlere dair veri tespit edilemediğinden Karancı ve arkadaşları (2009, s. 130) tarafından gerçekleştirilen proje kapsamında üç kente ilişkin örneklemden elde edilen tahmin bilgileri dikkate alınarak travma oranları risk çarpanı olarak kullanılmış ve kentlere ilişkin veriler tahmin edilmiştir.

Bu çerçevede araştırma, değişkenler arasında ilişkisel bir araştırma desenine sahip olduğundan nicel araştırma yöntemi kullanılmış, ikincil veri analizine dayalı araştırma tekniği üzerinden çalışmanın analitik tasarımı oluşturulmuştur. Kategorik görünümü tespit edilen çocuk suçluluğu değişkenine dair Tablo 1'de ifade edilen öz kontrole ilişkin öngörüsel değişkenlerin önem düzeylerinin belirlenmesi amacıyla ordinal lojistik regresyon analizi kullanılmıştır. Analize ilişkin matematiksel model (1) ve (2) nolu eşitlikte belirtilmiştir (Liu vd., 2011, s. 515).

$$\ln(Y_j') = logit(\pi(x)); j = 1, 2, 3$$

$$ln(\frac{\pi_j(x)}{1-\pi_j(x)}) \tag{1}$$

$$\alpha_j + \left(-\beta_1 X_{2_1} - \beta_2 X_{2_2} - ... - \beta_{13} X_{2_{13}}\right)$$

İlgili modelde j'inci kategoride veya altında yer alma olasılığını tahmin etmek için orantılı olasılık modeli kullanılmıştır.

$$ln(\frac{\pi\left(\left(Y \leq j \mid X_{2_1}, X_{2_2}, ...X_{2_{13}}\right)\right)}{\pi\left(\left(Y > j \mid X_{2_1}, X_{2_2}, ...X_{2_{13}}\right)\right)}) \tag{2}$$

Araştırma kapsamında temel problem cümlesine göre test edilen yokluk hipotezleri ise aşağıda sıralanmıştır:

- $H_{0,1}$: Öz kontrol değişkeni ve çocuk suçluluğu herhangi bir ilişki içermez. ... *(*)*
- $H_{0,2}$: Aile değişkeni öz kontrol ve çocuk suçluluğu arasında aracı bir değişken rolü içermemektedir. ... *(**)*

IV. Bulgular

A. Öz Kontrol Değişkeninin Öngörücülerine İlişkin Korelasyon Sonuçları

Araştırmada bağımlı değişken üzerinde bağımsız değişken setlerinin açıklama durumunu değerlendirmeden önce bağımsız değişken setleri arasındaki ilişki istatistiksel açıdan incelenmiştir. Bağımsız değişken olarak öz kontrol değişkenine ilişkin öngörücülerin korelasyon değerleri ve anlamlılık düzeyleri Tablo 2'de sunulmuştur. Bağımsız değişkene ilişkin alt dinamikler arasındaki ilişkinin incelenmesi için korelasyon analizinin yapılmasındaki temel amaç bağımlı değişken olarak çocuk suçluluğu değişkenindeki sahte korelasyon problemine yol açabilecek değişkenleri belirlemektir. Bu doğrultuda çoklu bağıntı probleminin

varlığını değerlendirmek için öncelikle değişkenlerin istatistiksel açıdan normallik varsayımları[8] incelenmiş, ardından değişkenler arasındaki ilişki korelasyon analizi sonucu Spearman Rho katsayıları üzerinden tespit edilmiştir.

Öz kontrole ilişkin alt dinamikler arasında hapishane yoğunluğu ile travma değişkeni (ρ=0.86), ebeveyn yakınlığı ile ebeveyn denetimi (ρ=0.93), yaş ve ebeveyn yakınlığı (ρ=0.95) ile eğitim süresi ve eğitim durumu (ρ=0.89) değişkenleri arasında yüksek düzeyde ve pozitif yönlü bir korelasyon tespit edilmiştir. Ayrıca ayrımcılık değişkenine dair veri sınırlılığı nedeniyle diğer bağımsız değişken setleriyle aralarındaki korelasyon değeri tespit edilememiştir. Bu nedenle çoklu bağıntı problemini önlemek için hapishane yoğunluğu, eğitim durumu, ayrımcılık ve ebeveyn denetimi değişkenleri modelden çıkarılmıştır.

Tablo 2

Korelasyon Matrisi (p<0.05)

	X_{2_1}	X_{2_2}	X_{2_3}	X_{2_4}	X_{2_5}	X_{2_6}	X_{2_7}	X_{2_8}	X_{2_9}	$X_{2_{10}}$	$X_{2_{11}}$	$X_{2_{12}}$	$X_{2_{13}}$
X_{2_1}	1												
X_{2_2}	.344*	1											
X_{2_3}	-.019	.159	1										
X_{2_4}	-.019	.159	-	1									
X_{2_5}	.892*	.071	-.121	-.121	1								
X_{2_6}	.334*	-.023	-.454*	-.454	.475*	1							
X_{2_7}	.313*	.234	-.238	-.238	.271*	.328*	1						
X_{2_8}	-.213	.256	.392*	.392*	-.348*	.398*	-.046	1					
X_{2_9}	.504*	.122	-.225*	-.225*	.500*		.224*	-.330*	1				
$X_{2_{10}}$	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1			
$X_{2_{11}}$	-.313*	.181	-.476*	-.476*	-.506*	-.958*	-.262*	.562*	-.443*	-	1		
$X_{2_{12}}$	-.218	.236	.543*	.543*	-.385*	-.891*	-.188	.532*	-.408*	-	.933*	1	
$X_{2_{13}}$	.206	.866*	.273*	.273*	-.050	-.320*	.120	.407*	-.125	-	.447*	.474*	1

Böylelikle Vazsonyi ve diğerlerinin (2021) öz kontrole ilişkin öngördüğü değişkenler arasından ülke alt boyutu arasından hapishane yoğunluğu, eğitim alt boyutundan eğitim durumu ve bireysel özellikler boyutundan ise ayrımcılık ve ebeveyn denetimi değişkenleri çıkarılmıştır. İlgili değişkenlerin korelasyon gösterdiği diğer değişkenlerle aynı yönlü ve güçlü bir ilişkiye sahip olması çocuk suçluluğu değişkeninin açıklanması için geliştirilen model altında çalışmanın geçerliliğini sınırlandıran bir yapı inşa etmesinden dolayı istatistiksel açıdan bu problemin önüne geçilmiştir. Dolayısıyla veri setinin yapısal görünümü dikkate alınarak çoklu bağıntı problemini aşmak için ilgili değişkenler çıkarılmıştır.

B. Çocuk Suçluluğunu Öngören Öz Kontrol Faktörlerinin Anlamlılık Düzeyleri

Öz kontrol değişkenine ilişkin nomolojik ağ örüntüsü Şekil 1'de gösterildiği gibi bireysel, eğitim ve ülke bağlamında üç temel faktörden oluşmaktadır. Ancak Türkiye özelinde elde edilen verilerden test edilen bazı değişkenler Tablo 2'de sunulduğu gibi aralarında oldukça yüksek bir korelasyon değerine sahiptir. Dolayısıyla her ne kadar ilişki gösteren alt dinamiklerden benzer değişim gösterenlerinin modelden çıkarılmasına karar verilmiş olsa da Şekil 1'de sunulan öz kontrol değişkenine ilişkin alt dinamiklerin yapısal geçerliliğini test etmek gerekmektedir. Bu amaçla gerçekleştirilen temel bileşenler analizi sonucunda elde edilen faktör bilgileri Tablo 3'te sunulmuştur.

[8] Öz kontrol değişkenine ilişkin eğitim süresi, eğitim durumu ve cinsiyet farkını içeren bağlamların oransal dağılımları dışında diğer değişkenlerin normal dağılmadığı belirlenmiştir.

Tablo 3

Faktör Yapısına İlişkin Temel Bileşenler Analiz Sonuçları

Değişken	1. Faktör	2. Faktör	3. Faktör
$\mathbf{X}_{2_3}$	0.947		
$\mathbf{X}_{2_4}$	0.947		
$\mathbf{X}_{2_7}$	−0.471		
$\mathbf{X}_{2_8}$			0.627
$\mathbf{X}_{2_{13}}$			0.869
$\mathbf{X}_{2_9}$		0.705	
$\mathbf{X}_{2_6}$		0.723	
$\mathbf{X}_{2_1}$		0.811	
$\mathbf{X}_{2_{11}}$		−0.736	

Veri setinin indirgenmiş faktör analizi sonuçları incelendiğinde kovaryans matrisinin özdeğer bilgileri üç faktörün toplam değişimi açıklamada yeterli bir sonuç ürettiğini göstermektedir[9]. Türkiye özelinde incelenen öz kontrolün öngörücü değişkenlerine ilişkin veri setine dair faktör sayısının üç olduğu belirlendikten sonra alt dinamiklere ilişkin faktör isimlerinin belirlenmesi için değişken yapıları incelenmiştir. Tablo 3'te varimax döndürme işlemi sonuçlarına göre birinci faktör altında kentlerin işsizlik oranı, yaşam beklentisi ve cinsiyet oranı farklılıklarının dağılımının yer almasından dolayı yapısal özellikler faktörü olarak isimlendirilmesine karar verilmiştir.

İkinci faktörü tanımlayan değişken setlerinin ise eğitim süresi, göçmenlik statüsü ve yaş değişkenleri ile ters yönlü ilişki gösteren ebeveyn yakınlığı değişkenlerinden oluştuğu anlaşılmaktadır. İkinci faktörün isimlendirilmesinde toplumsal kimliğin şekillenmesine etki eden eğitim, göç ve dönemsel etkileri içeren yaş ile ebeveyn ilişkilerine dair değişkenlerin yer almasından dolayı toplumsal özellik olarak isimlendirilmesinin uygun olacağı değerlendirilmiştir.

Üçüncü faktör altında yer alan değişkenler incelendiğinde ise sosyo-ekonomik durum ve travma değişkenlerin yer alması nedeniyle teorik modeldeki ağ örüntüsü gibi bireysel özellikler olarak isimlendirilmesi uygun görülmüştür. Bu noktada üç faktörün sırasıyla yapısal özellikler, toplumsal özellikler ve bireysel özellikler olarak isimlendirilmesine karar verilmiştir. Öz kontrol değişkenine ilişkin elde edilen faktör yüklerinin çocuk suçluluğu oranları üzerindeki etki düzeyi incelemek için bu aşamadan sonra ordinal lojistik regresyon analizine geçilmiştir. Çocuk suçluluğu değişkeni, kentlerdeki oransal dağılımın[10] düşük, orta ve yüksek olarak sınıflandırılması sonucunda bağımsız değişkenlerin hiyerarşik düzlemde etki düzeyleri incelenmiştir.

Tablo 4

Ordinal Lojistik Regresyon Analizi Sonuçları[11] (p<0.05)

Değişken	Tahmin	Standart Hata	Wald İstatistiği	Serbestlik Derecesi	Belirleyici Değer	Güven Aralığı	
						Alt Sınır	Üst Sınır
Düşük Çocuk Suçluluğu Oranı	−1.390	0.323	18.541	1	0.000	−2.022	−0.757
Orta Çocuk Suçluluğu Oranı	1.078	0.310	12.127	1	0.000	0.471	1.685

[9] Toplam değişimin %76'sı açıklanmaktadır.

[10] Bağımlı değişken olarak çocuk suçluluğu değişkeni kentlerdeki suç oranlarının yüzdesel karşılılığı olarak Şekil 3'te ifade edilmiştir. Verilerin sayısal değerleri düşük, orta ve yüksek suç oranları üzerinden üç kategori altında sınıflandırılmıştır. Sırasıyla düşük çocuk suçluluğu oranında yirmi yedi (27) kentin, orta çocuk suçluluğu oranında otuz bir (31) kentin, yüksek çocuk suçluluğu oranında ise yirmi iki (22) kentin kümelendiği anlaşılmıştır.

[11] Nagelkerke R^2 değeri olarak açıklama yüzdesi 0.494'tür.

Değişken	Tahmin	Standart Hata	Wald İstatistiği	Serbestlik Derecesi	Belirleyici Değer	Güven Aralığı	
						Alt Sınır	Üst Sınır
Yapısal Özellik Faktörü	0.258	0.236	1.187	1	0.276	−0.206	0.721
Toplumsal Özellik Faktörü	0.017	0.260	0.004	1	0.949	−0.493	0.526
Bireysel Özellik Faktörü	***2.590***	0.516	25.200	1	***0.000****	1.579	3.602

Tablo 4'te yer verilen değişkenler arasında yüksek çocuk suçluluğu oranlarını etkileyen faktörün içerisinde sosyo-ekonomik durum ve travma alt bileşenlerinin yer aldığı bireysel özellik faktörü olduğu anlaşılmıştır. Ayrıca [exp(2.59) =13.32] elde edilen nümerik değer ise bireysel özellik faktörünün diğer kategorilere kıyasla yüksek çocuk suçluluğu oranındaki artış üzerinde ne kadar etkili olduğunu göstermektedir.

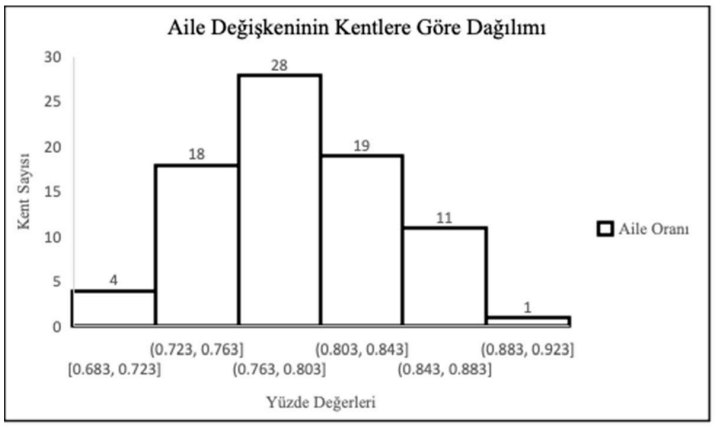
Beklenildiği gibi çocuk suçluluğu değişkeni açısından bağımsız değişken setlerinden bireysel özellik faktörü istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık oluştururken, diğer faktörler yapısal özellik ve toplumsal özellikler ise çocuk suçluluğu oranlarında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığa sebebiyet vermediği belirlenmiştir. Bu noktada araştırma öncesinde öngörülen öz kontrol ve çocuk suçluluğu arasında herhangi bir ilişki içermediğini iddia eden $H_{0,1}$ yokluk hipotezi bireysel özellik faktörü haricinde reddedilmemiştir. Bireysel özellik faktörü ile çocuk suçluluğu arasında ise istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

C. Aile Değişkeninin Rolünün İncelenmesi

Aile değişkeninin öz kontrol ve çocuk suçluluğu değişkenleri arasında aracı rolünü incelemek için aile değişkeni kontrol edilerek bağımsız değişken öz kontrol değişkeni ile bağımlı değişken çocuk suçluluğu değişkenleri arasında birlikte değişim durumu analiz edilmiştir. Böylelikle aile değişkeninin kategorik etkisi sabit tutularak modeldeki değişkenlerin birlikte değişim durumları incelenebilmiştir. Bunun için örneklem birimi olarak ele alınan kentler üzerinden aile oranları homojen gruplara ayrılmıştır. Aile değişkeninin kaç grup üzerinden sınıflandırılacağını belirlemek için kentlerdeki aile oranlarının dağılım durumuna ilişkin histogram grafiği oluşturulmuştur.

Şekil 4

Aile Değişkeninin Kentlerdeki Dağılımına İlişkin Histogram Grafiği

Aile değişkeninin kentlere göre dağılımının yer aldığı ve Şekil 4'te gösterilen histogram grafiğinde yüzdesel dağılımın normal dağılıma yakınsayan bir görüngü ortaya koyduğu anlaşılmaktaysa da bazı grupların yeterli düzeyde veriye sahip olmadığı görülmektedir. Kategorik düzlemde grup içi dağılımı homojen hale

getirmek için aile değişkeninin dört grup üzerinden kümelendirilmesine karar verilmiştir. Verilerin sayısal değerleri daha az, az, orta ve yüksek aile oranları üzerinden dört kategori altında sınıflandırılmıştır. Sırasıyla daha az aile oranında on altı (16) kent, az aile oranında yirmi altı (26) kent, orta aile oranında yirmi (20) kent, yüksek aile oranında ise on dokuz (19) kentin kümelendiği anlaşılmıştır. Dolayısıyla oransal dağılım bilgisini dikkate alarak birbirleriyle homojen dağılım gösteren dört grup özelinde öz kontrol ve çocuk suçluluğu değişkenlerinin birlikte değişimlerini incelemek amacıyla Kendall Tau-b analizi[12] yapılmıştır.

Tablo 5

Kendall Tau-b Analiz Sonuçları (p<0.05)

Aracı Değişken	Öz Kontrol-Çocuk Suçluluğu Modeli	
Aile Değişkeni	Korelasyon Değeri	Belirleyici Değer
1. Kategori	0.321	0.131
2. Kategori	0.515	***0.001****
3. Kategori	0.432	***0.018****
4. Kategori	0.480	***0.012****

Aile değişkeni kapsamında Tablo 5'te incelenen ve standart özellik gösteren dört kategoriden birinci kategori hariç —*daha az aile yoğunluğu*— diğer kategorilerin her birisi için öz kontrol değişkenine ilişkin anlamlı sonuç üreten bireysel özellik faktörü ile çocuk suçluluğu değişkeni arasındaki ilişki istatistiksel açıdan anlamlı sonuç üretmiştir. Bu açıdan kentsel düzlemde aile yoğunluğunun etkisi sabit tutulduğunda öz kontrol ve çocuk suçluluğu değişkenleri arasında orta düzeyde korelasyon tespit edilmiş ve bu durum üç kategori için de anlamlılığını sürdürmüştür. Dolayısıyla kentlerde aile yoğunluğunun sabit etkisi değişmesine rağmen büyük oranda öz kontrol değişkeni ile çocuk suçluluğu değişkeni arasındaki ilişki istatistiksel açıdan anlamlı sonuç üretmeye devam ettiğinden $H_{0,2}$ yokluk hipotezi reddedilmemiştir. Ancak düşük aile yoğunluğunun olduğu sosyo-mekansal alanlar için öz kontrol ve çocuk suçluluğu değişkenleri arasında herhangi bir ilişkiye rastlanılmamıştır ve bu noktada düşük aile yoğunluğu değişkeninin çocuk suçluluğu ve öz kontrol değişkenleri arasındaki aracı rolü dikkat çekmektedir.

Sonuç olarak öz kontrol ve çocuk suçluluğu değişkenleri arasındaki ilişki anlamlıdır ve düşük aile yoğunluğunun olduğu kentler hariç aile değişkeni aracı bir rol üstlenmemektedir. Suç genel teorisinin (Gottfredson ve Hirschi, 1990) önerdiği savlama Türkiye özelinde elde edilen veriler açısından önemli ölçüde örtüşen ve tutarlı sonuçlar üretmektedir. Ancak öz kontrol eksikliği açısından yapısal özellikler ve toplumsal farkındalık faktörleri dışında sosyo-ekonomik durum ile travma değişkenlerini içeren bireysel özellikler faktörü daha anlamlıdır. Dolayısıyla çocuk suçluluğu açısından bireyi duygusal, ekonomik ve zihinsel açıdan etkileyen süreçleri incelemek önem arz etmektedir.

Tartışma ve Sonuç

Aile yapısı, çocukluk ve suçluluk arasındaki örüntünün sosyo-mekansal düzlemde analiz edilerek Türkiye özelinde toplumsal kalıpların keşfedilmesi ile genel suç teorisine ilişkin içgörülerin elde edilmesinin planlandığı bu yazıda öz kontrol olgusuna dayalı çocuk suçluluğu oranlarındaki değişim durumu ile aile yapısının aracı rolü test edildi. Araştırma öncesinde suç genel teorisi referans alınarak ve kuramsal sayıltılara dayalı iki yokluk hipotezi belirlendi. Türkiye İstatistik Kurumu ve Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu tarafından sunulan kurumsal verilerden elde edilen kanıtlar öz kontrol olgusu ve çocuk suçluluğu oranları arasındaki ilişkiyi doğrulamaktadır. Çalışmanın ilk temel bulgusu, yüksek çocuk suçluluğunu etkileyen öz

[12] Kendall Tau-b korelasyon katsayısı parametrik olmayan bir alternatif olarak iki özellik arasındaki ilişkinin gücünü ölçmektedir.

kontrol bileşeninin sosyo-ekonomik durum ve travma alt dinamiklerini içeren bireysel özellik faktörüyle ilişkili olduğunu göstermektedir.

Bu sonuçlar öz kontrol olgusunun çocuk suçluluğu açısından önemini ortaya koymada Vazsonyi ve arkadaşları (2015, 2021) ile Willems ve arkadaşlarının (2019) görüşleriyle tutarlıdır. Araştırmadan elde edilen ikinci bulgu, aile yoğunluğunun azaldığı sosyo-mekansal alanlar için bireysel özellik boyutuna bağlı olarak öz kontrol olgusu ile çocuk suçluluğu oranlarının birlikte değişim göstermemesidir. Geçmiş araştırmalarda da ebeveynlerin düşük öz kontrolü ile çocuk suçluluğu arasındaki ilişkinin dolaylı olduğu ve aile ortamının önemli olduğu vurgulanmıştır (Meldrum vd., 2015; Farrington vd., 2009; Thornberry vd., 2003).

Bu bulgular iki temel tartışmayı beraberinde getiriyor. İlk bakışta öz kontrolün çocuk suçluluğu açısından rolünün bulgulanması öz kontrol sürecinin kişinin duygu ve davranışlarını düzenlenmesi açısından oldukça önemli olduğu şeklinde yorumlanabilir. Ancak kriminoloji alanındaki araştırmalar gelecekteki davranışların en iyi öngörücüsünün geçmiş davranışlar olduğu tespitini nesiller boyu süren gelişimsel odaklı veya risk odaklı çalışmalarla birlikte gösterdi (Loeber vd., 2003, s. 3-4). Araştırmada öz kontrol olgusu açısından anlamlı sonuçlar üreten bireysel özellik boyutu sosyo-ekonomik durum ve travma bilgilerini içeren değişkenlere bağıl bir özellik göstermektedir. Jones ve arkadaşları (2023, s. 1274) bir dizi geçmiş araştırmanın da işaret ettiği gibi olumsuz çocukluk deneyimleriyle düşük öz kontrol ve suç işlemenin birbiriyle ilişkilendirildiğini ifade ederek suçlu davranışa götüren yollar açısından ilgili bağlantıların kişi nezdinde anlaşılması gerekliliğini vurgulamaktadır. Özellikle Hirschi ve Gottfredson (1990)'la birlikte ebeveynlerin sosyalleşme uygulamalarının önem durumu öz kontrolün gelişim öncüllerinden biri olarak kabul edilmekteyse (Vazsonyi ve Huang, Vazsonyi vd., 2015; Vazsonyi vd., 2017) de olumsuz çocukluk deneyimlerine maruz kalmanın zamanlaması ve süresi öz kontrolü önemli ölçüde etkilemekte ve öz kontrolü azaltmaktadır (Jones vd., 2022, s. 806).

Diğer tartışma bağlamı ise aile yoğunluğunun etkisinin çocuk suçluluğu açısından nasıl yorumlanması gerektiği üzerinedir. Türkiye'de aile yoğunluğunun geçmiş dönemlere nazaran azalma eğilimi gösterdiği aile, nüfus ve demografik dönüşüm ile ilişkili strateji belgesinde[13] vurgulanmıştır. Ayrıca raporda[14] sosyo-mekansal açıdan illerde tek kişilik hane halkı tipolojisinin %11 ile %30 arasında değişim gösterdiği, dağılmış ve çözülmüş ailelerin payının düzenli olarak arttığı da ifade edilmiştir. Söz konusu olgusal durum doğrudan çocuk suçluluğu ile ilişkilendirilemeyecek olsa da bu durum Türkiye'de ailenin yapısal değişimini anlamak için önemlidir. Bu çalışmadan elde edilen bulgular düşük aile yoğunluğunun olduğu kentlerde öz kontrol ve çocuk suçluluğu arasındaki ilişkide aile yapısının aracı rolünü kurumsal veriler üzerinden istatistiksel açıdan doğrulamıştır. Örneğin Aytaç ve Mercan (2024, s. 896) içerisinde aile kurumunun da yer aldığı kriminolojik bir değerlendirmede aile desteği ve akrabalık ağlarının son yirmili yıllarda neoliberal politikalar ve programlar nedeniyle önemli ölçüde azaldığını vurgulamıştır. Dolayısıyla aile kurumunda görülen çözülme ile bu durumun sosyal sorunlara etkisi çocuk suçluluğu açısından gözden geçirilmesi gereken bir bağlam olarak öne çıkmaktadır.

Bunun yanı sıra Piquero ve arkadaşları (2016, s. 229) öz kontrolün esnek olduğunu ve öz kontrolün toplumsal adımlarına odaklanma ile erken aile/ebeveyn eğitim programlarının antisosyal davranışlara etkisinin suça eğilimi önlemede ceza adaleti politikası açısından önemli olduğuna değinmektedir. Öz kontrol eksikliğine dayalı geliştirilen ceza adaleti politikaların yalnızca teorik düzlemde değil, aynı zamanda yaşa göre kademeli önleme ve müdahale çalışmaları açısından da değerlendirilmesi bir gereklilik olarak görül-

[13] Türkiye'de 2008 yılında hanehalkı büyüklüğü ortalama 4 kişi iken, 2022 yılında bu oran 3,17 kişiye düşmüştür, bu durum yıllar içinde azalma eğilimi göstermektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz: T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı On İkinci Kalkınma Planı Aile, Nüfus ve Demografik Dönüşüm Özel İhtisas Komisyon Raporu, 2023, s. 21.

[14] Bkz: T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı On İkinci Kalkınma Planı Aile, Nüfus ve Demografik Dönüşüm Özel İhtisas Komisyon Raporu, 2023, s. 20.

mektedir (Piquero, 2015, s. 338-40). Topçuoğlu, (2014, s. 223) Türkiye'de ceza adaleti sistemi için suçlu davranış olduktan sonra tepkisel olarak harekete geçmenin dışında kişilerin yaşam seyirlerinin çeşitli alanlarında önemli noktalara müdahale etme olanağı sağlayan proaaktif risk odaklı suç önleme programlarının önemine ve uzunlamasına araştırmaların gerekliliğine vurgu yapmıştır. Dolayısıyla çocuk suçluluğunun risk odaklı ve değişken temelli bütüncül bir çerçevede ele alınması önem arz etmektedir.

Bu çalışmadan elden edilen bulgular ayrıca çocuk suçluluğu açısından etkili müdahalelere yönelik gelecekteki araştırmalar için bazı alternatif incelemeler önermektedir. Öz kontrol ve çocuk suçluluğu ilişkisi alan yazında köklü bir araştırma geçmişine sahiptir. Ancak kentlerde aile yapısının azalan yönlü değişim göstermesi istatistiksel açıdan Türkiye özelinde bu ilişkiyi etkilemektedir. Dolayısıyla Türkiye'de sosyo-mekansal düzleme yansıyan bu toplumsal gerçeklik suçlu davranışın, özellikle de çocuk suçluluğunun, önlenmesinde toplumsal ve duygusal destek açısından ailenin rolünü ve önemini kabul etmekle birlikte yapısal yönden aile kurumuyla ilgili devam eden dönüşümün ceza adaleti istatistikleri üzerinden de etkisinin önleyici düzlemde ele alınmasının gerekliliğini vurgulamaktadır.

Bu noktada gelecek açısından bazı öneriler şu şekilde sıralanabilir:

- Aile yapısı ile ilgili sosyo-mekansal düzlemdeki gelişmelerin çocuk suçluluğuna etkisi kriminoloji alanında sağlıklı bir şekilde ölçülemeyen suç istatistiklerine dayalı karanlık sayı —*dark figure of crime*— gerçekliğine rağmen ceza adaleti verileri üzerinden izlenmeli ve takip edilmelidir.
- Suç oranlarındaki değişimsel yönü anlamak için ebeveynlik yapısı, ekonomik durum ve çocukların duygusal ve zihinsel geçmiş bilgilerinin öncü rolünün anlaşılmasına önem verilmelidir.

Toplumsal açıdan bu çıktılar aile yapısının yanında bireysel özelliklerle ilişkili öz kontrol dinamiklerinin de ceza adaleti kurumlarındaki önemine ve artan rolüne işaret etmektedir. Öz kontrol eksikliği çocuk suçluluğu açısından farklı kültürlerde güçlü bir öngörücü olmaya devam etmektedir, ancak toplumsal açıdan aile yapısının önemi de gelecek adına göz ardı edilmemelidir.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.
Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.
Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer Review: Externally peer-reviewed.
Conflict of Interest: The author has no conflict of interest to declare.
Grant Support: The author declared that this study has received no financial support.

Yazar Bilgileri / Author Details
Aykut Çalışkan (Doçent Doktor)
[1] Dokuz Eylül Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, Genel Sosyoloji ve Metodoloji Anabilim Dalı, İzmir, Türkiye
0000-0002-1886-6991 aykut.caliskan@deu.edu.tr

Bibliyografya | Bibliography

Acar, G., Demir, A., Görmez, D., Keser, İ. (2015). Aile ve Çocuk Suçluluğu İlişkisi. *Hacettepe University Faculty of Health Sciences Journal*, 1(2), 651-656.

Açıkel-Gülel, E., & Daşbaş, S. (2019). Suça Sürüklenmiş Erkek Çocuklarda Aile Aidiyeti ve Yaşam Doyumu İlişkisi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 30(3), 965-987. https://doi.org/10.33417/tsh.622589

Aile, Nüfus ve Demografik Dönüşüm (2023). Özel İhtisas Komisyon Raporu, Erişim Adresi: https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2025/08/Aile-Nufus-ve-Demografik-Donusum-OIK-Raporu_01082025.pdf

Ankara Üniversitesi Kriminoloji Enstitüsü. (1954). *1000 Mükerrir Suçlu Hakkında Kriminolojik Anket*. Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları.

Ashley, S. (2023). Social Control Theory, (In) Eds: S. Hassan, D. Lett, *Introduction to Criminology* (pp. 241), Erişim Adresi: https://kpu.pressbooks.pub/

Ashley, S. (2023). The Chicago School, (In) Eds: S. Hassan, D. Lett, *Introduction to Criminology* (pp. 195-196), Erişim Adresi: https://kpu.pressbooks.pub/

Avcı, M. (2008). Tutuklu çocuklar üzerine bir araştırma: Çocukların suça yönelmesinde etkili olan toplumsal nedenler ve çözüm önerileri. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(1), 49-73.

Ayan, S. (2007). Aile içinde şiddete uğrayan çocukların saldırganlık eğilimleri, *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 8(3), 206-214.

Ayan, S. (2011). *Suçlu Kim? Türkiye'de Çocuk Suçluluğu*, Ankara: Ütopya Yayınevi.

Aytaç, A. M., & Mercan, B. A. (2024). Re-contextualising Institutional-Anomie Theory in Turkey: Institutional Breakdown and Crime Rise. *Critical Criminology*, 32(4), 883-902. https://doi.org/10.1007/s10612-024-09800-5

Bal, H. (2013). *Suç Sosyolojisi*, Isparta: Fakülte Kitabevi Yayınları.

Başak, S. (2005). Türk sosyolojisinde yapı araştırmaları. *Bilig*, (32), 33-63.

Blanc, M. L., McDuff, P., & Kaspy, N. (1998). Family and Early Adolescent Delinquency: A Comprehensive Sequential Family Control Model. *Early Child Development and Care*, 142(1), 63–91. https://doi.org/10.1080/0300443981420107

Boran, B.S. (1941). Mücrim Mahalleler, *Yurt ve Dünya*, 2(7), 214-217.

Costello, B. J., & Laub, J. H. (2020). Social control theory: The legacy of Travis Hirschi's causes of delinquency. *Annual review of Criminology*, 3(1), 21-41. https://doi.org/10.1146/annurev-criminol-011419-041527

Cullen, F. T., & Agnew, R. (1999). *Criminological Theory Past to Present Essential Readings*, LA, California: Roxbury Publishing Company.

Çelik, E., & Efe, A. (2018). Çocukların Suça Sürüklenmesinin Önlenmesinde Aile Kurumu ve Dinin Önemi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 23(4), 1425-1432.

Çoban, S. (2015). Türkiye'de Risk Altındaki Çocuklar ve Çocuk Suçluluğu Üzerine Bir Değerlendirme. *Journal of Sociological Studies/Sosyoloji Konferansları*, (52), 791-810. https://doi.org/10.18368/IU/sk.24682

Çoban, M. (2022). *Sosyal/Toplumsal Sorunlar*, Ankara: TÜBİTAK Sosyal Bilimler Ansiklopedisi. https://ansiklopedi.tubitak.gov.tr/ansiklopedi/sosyal_toplumsal_sorunlar

Çopur, E., Ulutaşdemir, N., & Balsak, H. (2015). Çocuk ve Suç. *Hacettepe University Faculty of Health Sciences Journal*, 1(2), 120-124.

Dikeçligil, F. B. (2022). *Aile Sosyolojisi*, Ankara: TÜBİTAK Sosyal Bilimler Ansiklopedisi. https://ansiklopedi.tubitak.gov.tr/ansiklopedi/aile_sosyolojisi

Dönmezer, S. (1943). Garp Memleketlerinde ve Memleketimizde Çocuk Suçluluğunun Umumi İnkişafları. *İş Mecmuası Çocuk Sayısı*, 34, 96-126.

Durkheim, E. (2013[1897]). *İntihar*, Çev. Zühre İlkgelen, İstanbul: Pozitif Yayınları.

Durkheim, E. (2018[1893]). *Toplumsal İşbölümü*, Çev. Özer Ozankaya, İstanbul: Cem Yayınları.

Eren, S., & Demiray, N. (2019). Çocuk Suçluluğunu Etkileyen Muhtemel Faktörler: Suç Korkusu, Kentleşme ve Aile Yapıları Samsun İlkadım ve Canik İlçeleri Örneği. *Researcher*, 7(4), 132-161.

Ereş, Y. D. D. F. (2009). Toplumsal Bir Sorun: Suçlu Çocuklar ve Ailenin Önemi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 17(17), 88-96. https://doi.org/10.21560/spcd.20494

Erkan, R., & Erdoğdu, M. Y. (2006). Göç ve Çocuk Suçluluğu. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 9(9), 79-90. https://doi.org/10.21560/spcd.18149

Farrington D. P., Coid J. W., & Murray J. (2009). Family factors in the intergenerational transmission of offending. *Criminal Behaviour and Mental Health*, 19, 109-124. https://doi.org/10.1002/cbm.717

Farrington, D. P. (2010). Family influences on delinquency. In D. W. Springer & A. R. Roberts (Eds.), *Juvenile justice and delinquency* (pp. 203–222). Burlington: Jones & Bartlett Learning.

Farrington, D. P. (2015). The Integrated Cognitive Antisocial Potential (ICAP) Theory, D. P. Farrington (Ed.), In *Developmental and Life-course Criminological Theories* (pp. 73–92). Routledge.

Freud, T. (2019[1927]). *Ego ve İd*, Çev: Selin Ceylan Gülsay. İstanbul: Oda Yayınları.

Gottfredson, M. R., & Hirschi, T. (1990). *A General Theory of Crime*, CA: Standford University Press.

Gölcüklü, F. (1962). *Türkiye'de Çocuk Suçluluğu Hakkında Bir Araştırma*, Ankara: Sevinç Matbaası.

Gönültaş, B. M., & Kelebek, G. (2017). Metropollerde Önemli Bir Realite: Göç, Çocuk Suçluluğu ve Sosyal Hizmet Odağında Çözüm Önerileri. *Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 143-155.

Hancı İ. H., & Ege B. (1993). İzmir'de Suç İşleyen Çocukların Sosyolojik Özellikleri. *Adli Tıp Dergisi*, 9(1-4), 3-9.

Hirschi, T. (1969). *Causes of Delinquency*, Berkeley: University of California Press.

Hirschi, T. (1995). The Family, J.Q. Wilson and J. Petersilia (Eds) In *Crime*. San Francisco, CA: ICS Press.

Hobbes, T. (2010[1651]). *Leviathan*, Çev: Semih Lim. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

İçli, T. (2007). *Kriminoloji*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.

İçli, T. (2009). *Çocuk, Suç ve Sokak*. Ankara: Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü Yayını.

İçli, T. (2016). Sokakta Yaşayan, Suç İşleyen ve Suça Maruz Kalan Çocuklar: Ankara ve İstanbul Örnekleri, N. Oktik, G. Önkal, & Ö. Sarı (Ed.). *Suçun Sosyolojisi Cezanın Felsefesi*, Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

İstanbul Üniversitesi Türk Kriminoloji Enstitüsü, (1953). *974 Suçlu Çocuk Hakkında Kriminolojik Anket*. İstanbul: Hüsnütabiat Basımevi.

İstanbul Üniversitesi Türk Kriminoloji Enstitüsü. (1953). *974 suçlu çocuk hakkında kriminolojik anket*. İstanbul: Hüsnütabiat.

Jackson, D. B., Jones, M. S., Semenza, D. C., & Testa, A. (2023). Adverse childhood experiences and adolescent delinquency: a theoretically informed investigation of mediators during middle childhood. *International journal of environmental research and public health*, 20(4), 3202. https://doi.org/10.3390/ijerph20043202

Jones, M. S., Pierce, H., & Chapple, C. L. (2022). Early adverse childhood experiences and self-control development among youth in fragile families. *Youth & Society*, 54(5), 806-832. https://doi.org/10.1177/0044118X21996378

Jones, M. S., Pierce, H., & Hoffmann, J. P. (2023). Gender differences in adverse childhood experiences, self-control, and delinquency. *Crime & Delinquency*, 69(6-7), 1256-1281. https://doi.org/10.1177/00111287221134494

Kızmaz, Z., & Bilgin, R. (2010). Sokakta Çalışan/Yaşayan Çocuklar ve Suç: Diyarbakır Örneği. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(32), 269-311.

Kocadaş, B. (2007). Düşük sosyo-ekonomik yapı suç ilişkisi: Malatya'da çocuk suçluluğu. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 10(1), 157-186.

Korkmaz, M. N., & Erden, G. (2010). Çocukları suç davranışına yönelten olası risk faktörleri. *Türk Psikoloji Yazıları*, 13(25), 76-87.

Liu, X., O'Connell, A. A., & Koirala, H. (2011). Ordinal regression analysis: Predicting mathematics proficiency using the continuation ratio model. Journal of Modern Applied Statistical Methods, 10(2), 513-527. https://doi.org/10.22237/jmasm/1320120600

Loeber, R., Farrington, D. P., & Petechuk, D. (2003). Child Delinquency: Early Intervention and Prevention, US Department of Justice: Bulletin Series.

Macions, J. J. (2015). *Sosyoloji*, Çev. Editörü: V. Akan, Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Malik, H.A. (1931). *Türkiye'de Suçlu Çocuk*, Ankara: Hakimiyeti Milliye Matbaası.

Meldrum, R. C., Connolly, G. M., Flexon, J., & Guerette, R. T. (2015). Parental Low Self-Control, Family Environments, and Juvenile Delinquency. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 60(14), 1623-1644. https://doi.org/10.1177/0306624X15584907

Merton, R. K. (1938). Social Structure and Anomie, *American Sociological Review*, 3, 672-682.

Nye, F. I. (1958). *Family Relationships and Delinquent Behavior*, New York: John Wiley.

Ozen, S., Ece, A., Oto, R., Tirasci, Y., & Goren, S. (2005). Juvenile delinquency in a developing country: A province example in Turkey. *International journal of law and psychiatry*, 28(4), 430-441. https://doi.org/10.1016/j.ijlp.2004.05.001

Özbay, Ö. (2008). Self-control, gender, and deviance among Turkish university students. *Journal of Criminal Justice*, 36(1), 72-80. https://doi.org/10.1016/j.jcrimjus.2007.12.009

Özbay, Ö., & Özcan, Y. Z. (2006). A test of Hirschi's social bonding theory: Juvenile delinquency in the high schools of Ankara, Turkey. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 50(6), 711-726.

Özbay, Ö., & Özcan, Y. Z. (2008). A test of Hirschi's social bonding theory: A comparison of male and female delinquency. *International journal of offender therapy and comparative criminology*, 52(2), 134-157.

Özcan-Demir, N., Görgün-Baran, A., & Ulusoy, D. (2005). Türkiye'de ergenlerin arkadaş-akran grupları ile ilişkileri ve sapmış davranışlar: Ankara örneklemi. *Bilig/Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, 32(4), 83-108.

Peterson, B. E., Lee, D., Henninger, A. M., & Cubellis, M. A. (2016). Social Bonds, Juvenile Delinquency, and Korean Adolescents: Intra- and Inter-Individual Implications of Hirschi's Social Bonds Theory Using Panel Data. *Crime & Delinquency*, 62(10), 1337-1363. https://doi.org/10.1177/0011128714542505

Piggott, C. L., Spray, C. M., Mason, C., & Rhind, D. (2024). Using sport and physical activity interventions to develop life skills and reduce delinquency in youth: a systematic review. *International Review of Sport and Exercise Psychology*, 1-26. https://doi.org/10.1080/1750984X.2024.2349994

Piquero, A. R. (2015). What we know and what we need to know about developmental and life-course theories. *Australian & New Zealand Journal of Criminology*, 48(3), 336-344. https://doi.org/10.1177/0004865815589825

Piquero, A. R., Jennings, W. G., Diamond, B., Farrington, D. P., Tremblay, R. E., Welsh, B. C., & Gonzalez, J. M. R. (2016). A meta-analysis update on the effects of early family/parent training programs on antisocial behavior and delinquency. *Journal of Experimental Criminology*, 12(2), 229-248. https://doi.org/10.1007/s11292-016-9256-0

Pratt, T. C., & Cullen, F. T. (2005). Assessing macro-level predictors and theories of crime: A meta-analysis. *Crime and justice*, 32, 373-450.

Raturi, S., & Rastogi, S. (2022). Sociological theories of juvenile delinquency: A criminological perspective. *International Journal of Health Sciences*, 6(S3), 7441-7449. https://doi.org/10.53730/ijhs.v6nS3.7691

Reckless, W. C. (1961). *The Crime Problem*, New York: Appleton-Century-Crofts.

Reiss, A. J., Jr. (1951). Delinquency as the Failure of Personal and Social Controls. *American Sociological Review*, 16, 196-207.

Seyhan, D., & Zincir, H. (2009). Tutuklu/Hükümlü Gençlerin Benlik Saygısı Düzeyleri ile Aile Özelliklerinin İncelenmesi ve Aralarındaki Korelasyonun Belirlenmesi. *Aile ve Toplum Eğitim-Kültür ve Araştırma Dergisi*, 5(19), 7-24.

Shaw, C.R. & McKay, H.D. (1931). *Juvenile Delinquency and Urban Areas*. Chicago: University of Chicago Press.

Siegel, L. J. (2010). *Criminology: Theories, patterns, and typologies*, USA: Thomson Wadsworth Publishing.

Sutherland, E. H. (1947). *Principles of Criminology*, Philadelphia, PA: Lippincott Company.

Şentürk-Dızman, Z. (2023). Türkiye'de Suça Sürüklenen Çocukların Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *International Journal of Eurasia Social Sciences/Uluslararasi Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(53), 1153-1169. http://dx.doi.org/10.35826/ijoess.3351

Taşkıran, T., & Agaoğlu, S. (1943). *Suçlu çocuklarımız: Ankara çocuk islah evinde bir araştırma*, Ankara: Titaş.

Thompson, K.C., Morris, R.J. (2016). Theories of Juvenile Delinquency. In: *Juvenile Delinquency and Disability. Advancing Responsible Adolescent Development*. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-319-29343-1_4

Thornberry T. P., Freeman-Gallant A., Lizotte A. J., Krohn M. D., Smith C. A. (2003). Linked lives: The intergenerational transmission of antisocial behavior. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 31, 171-184. https://doi.org/10.1023/A:1022574208366

Topçuoğlu, T. (2014). Çocuk suçluluğu ve gelişimsel (risk-odaklı) suç önleme. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2014(3), 217-226.

TÜİK, (2025). Konularına Göre İstatistik, Erişim Adresi: https://www.tuik.gov.tr/

Uluğtekin, S. (1991). Hükümlü Çocuklar ve Yeniden Toplumsallaşma, Ankara: Bizim Büro.

Ulusoy, D. (2006). Gençlerin sapmış davranışlara yönelmelerinde etiketlenmenin etkisi: Lise son sınıf gençliği örneği. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 23(2), 21-31.

Ulusoy, D., Özcan-Demir, N., & Görgün-Baran, A. (2005a). Parçalanmış aile ve gençlerde sapmış davranışlar: lise son sınıf gençliği örneği. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 22(2), 61-66.

Ulusoy, M. D., Özcan-Demir, N., & Görgün-Baran, A. (2005b). Ebeveynin çocuk yetiştirme biçimi ve ergen problemleri: Ankara ili örneği. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(3), 367-386.

Unal, H., & Cukur, C. S. (2011). The Effects of School Bonds, Discipline Techniques in School and Victimization on Delinquency of High School Students. *Educational Sciences: Theory and Practice*, 11(2), 560-570.

Vazsonyi, A. T., & Huang, L. (2015). Hirschi's reconceptualization of self-control: Is truth truly the daughter of time? Evidence from eleven cultures. *Journal of Criminal Justice*, 43(1), 59-68. https://doi.org/10.1016/j.jcrimjus.2014.12.005

Vazsonyi, A. T., Ksinan, A. J., & Javakhishvili, M. (2021). Problems of cross-cultural criminology no more! Testing two central tenets of self-control theory across 28 nations. *Journal of Criminal Justice*, 75, 1-12. https://doi.org/10.1016/j.jcrimjus.2021.101827

Vazsonyi, A. T., Roberts, J. W., & Huang, L. (2015). Why focusing on nurture made and still makes sense: The biosocial development of self-control. In M. DeLisi & M. G. Vaughn (Eds.), In *The Routledge international handbook of biosocial criminology* (pp. 263–280). Routledge/Taylor & Francis Group.

Walters, G. D., & Mandracchia, J. T. (2017). Testing criminological theory through causal mediation analysis: Current status and future directions. *Journal of Criminal Justice*, 49, 53-64. https://doi.org/10.1016/j.jcrimjus.2017.02.002

Willems, Y. E., Boesen, N., Li, J., Finkenauer, C., & Bartels, M. (2019). The heritability of self-control: A meta-analysis. *Neuroscience & Biobehavioral Reviews*, 100, 324–334. https://doi.org/10.1016/j.neubiorev.2019.02.012

Yavuzer, H. (1982). *Çocuk ve Suç*, İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.